

BORISLAV BOYANOV & CO.

ATTORNEYS AT LAW

82, PATRIARCH EVTIMII BLVD.
SOFIA 1463

MAIL@BOYANOV.COM
WWW.BOYANOV.COM

TELEPHONE: (+ 359 2) 8 055 055
FAX: (+ 359 2) 8 055 000

ПРИЗНАВАНЕ И ДОПУСКАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЧУЖДЕСТРАННИ СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ

Адвокат Анна Съева, Адвокатско дружество "Борислав Боянов & Ко."

Общи бележки

Все по-често в практиката договорните отношения с международен елемент, (напр. между български лизингополучател и американски лизингодател) се уреждат от избрано от страните чуждо право, а компетентен да разреши спор по или във връзка със съответния договор е избран от страните чуждестранен съд (напр. компетентният съд на Щата Ню Йорк).

До постановяване на решение на чужд съд, което да се отнася до български ответник (или лице, имащо активи в България), може, разбира се, да се стигне и без нарочен избор на юрисдикция, когато се прилагат законовите правила за международна подсъдност на държавата, чиито съд се произнася. Например, ако чуждестранен съд приеме за разглеждане и постанови решение по иск, предявен от ищец-чужденец срещу ответна страна със седалище или местожителство в България.

Поставя се при това въпросът при какви условия постановено чуждестранно съдебно решение би било признато и изпълнението му - допуснато в България. От края на м. май 2005 г. насам общата правна рамка по този въпрос се очертава от Кодекса на международното частно право, („КМЧП“), (Обн., ДВ, бр. 42 от 17.05.2005 г., съответно изменен), а след присъединяването на България към Европейския съюз през 2007 г. влязоха в сила и специални правила, действащи в рамките на Европейския съюз, установени в Регламент (ЕО) № 44/2001 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела („Регламентът“).

В процесуален план и в двата случая ще намерят приложение и съответните правила на действащия от 1.03.2008 г. Граждански процесуален кодекс („ГПК“).

Условия за признаване и допускане на изпълнение

Накратко, съгласно КМЧП решенията на чуждестранните съдилища се признават и изпълнението им се допуска, когато:

1. чуждестранният съд е бил компетентен според разпоредбите на българското право да реши спора;

2. на ответника е бил връчен препис от исковата молба, страните са били редовно призовани и не са били нарушени основни принципи на българското право, свързани с тяхната защита;
3. между същите страни, на същото основание и за същото искане няма влязло в сила решение на български съд;
4. между същите страни, на същото основание и за същото искане няма висящ процес пред български съд, образуван преди чуждото дело, по което е постановено решението, чието признаване и изпълнение се иска;
5. признаването или допускането на изпълнението не противоречи на българския обществен ред.

От анализа на горните условия е видно, че в голяма степен процесуалното поведение на съда и на страните по спора би обусловило и възможността за допускане на изпълнение на чуждестранно съдебно решение в България. Например, липсата на редовно призоваване на български ответник би било основание за отказ да се признае и изпълни чуждия съдебен акт. В практически аспект обаче е важно да се отбележи, че още при влизане в договорни отношения и при преценка, дали избор на чужд съд е уместен, следва добре да се обмисли дали бъдещо съдебно решение въобще би било изпълняемо в България. Така например, ако за определен тип спорове българското законодателство е установило изключителна компетентност на българския съд, (такива са да речем споровете, отнасящи се до вещни права върху български недвижими имоти; до права върху обекти на индустриалната собственост, когато патентът е издаден или регистрацията е извършена в Република България и т.н.), избор на чужд съд би бил напълно безпредметен, тъй като чуждо съдебно решение по такива спорове не би могло да бъде законно признато и изпълнено в България.

Любопитно е да се отбележи, че преди влизането в сила на КМЧП, отмененият вече Граждански-процесуален кодекс поставяше изискването за „взаимност”, като условие за изпълняемост на чуждестранно съдебно решение. Това изискване влизаше в сила при липсата на международен договор, уреждащ изрично въпроса в отношенията между България и съответната чужда държава или държави. Държавите, спрямо които имаше споменатата фактическа взаимност, се определяха от министъра на правосъдието. Това водеше до практическа невъзможност за признаване и допускане изпълнението в България на съдебни решения, постановени в държави с федеративно устройство, като САЩ, тъй като при тях условията за изпълняемост на чужди решения, включително български, се определяха на щатско, а не на федерално равнище. Оттук и установяването на фактическа взаимност на ниво държава се превръщаше в почти непосилна задача. За щастие, в сега действащото законодателство няма изисквания за фактическа или правна взаимност, което означава че всяко съдебно решение, независимо от държавата, в която е постановено може да бъде изпълнено в България, стига да отговаря на посочените по-горе условия.

Съгласно Регламента условията за признаване и допускане на изпълнение на съдебно решение, постановено от съд на една държава-членка в друга държава-членка на Европейския съюз, са аналогични. Все пак налице са по-улеснени условия на признаването и изпълнението на тези решения, Така например, за да

не бъде признато решение на съд на държава–членка на Европейския съюз в друга държава–членка противоречието с обществения ред на държавата, в която признаване се иска, следва да е „явно”. Предстои да се види обаче, дали в българската съдебна практика това по-благоприятно правно третиране на решенията на съдилища от държави-членки на Европейския съюз ще бъде отчетено.

Процедура

В процесуален план и съгласно КМЧП, и съгласно Регламента *признаването* на чуждестранното решение се извършва директно от органа, пред който то се предявява. При спор относно условията за признаване на чуждестранното решение може да се предяви установителен иск пред Софийски градски съд, а ако то е постановено в Европейския съюз – пред съответен местно компетентен окръжен съд.

За *допускане на изпълнението* на чуждестранно решение, постановено в държава, която е *извън Европейския съюз*, се предявява иск пред Софийския градски съд, като производството се развива по общите правила на ГПК - с призоваване на ответника и възможност същия да се защити срещу изпълнението още в тази фаза на съдебното производство. Съдът обаче не навлиза в разглеждане на съществуването на спора, разрешен от чуждия съд, а само проверява, (включително по своя инициатива), условията за допустимост на изпълнението, така както изчерпателно са изброени в закона (и обобщени по-горе). Проверката за допустимост се извършва на база на съдържанието на съдебното решение, както и на евентуални доказателства на страните, отнасящи се до наличието или липсата на условия за изпълняемост.

За *допускане на изпълнението* на съдебно решение, постановено в друга *държава - членка на Европейския съюз*, се подава молба до окръжния съд по постоянния адрес на длъжника, по неговото седалище или по местоизпълнението. Препис от молбата за връчване на ответника (длъжника) не се представя. Съдът разглежда молбата в закрито заседание и се произнася с разпореждане. И тук е абсолютно забранено преразглеждането на съществуването на спора, разрешен от чуждестранния съд. Нещо повече, българският съд проверява чисто формално само копие от съдебното решение, удостоверението за влизането му в сила и техния превод на български език, без да може служебно да следи спазени ли са установените в Регламента условия за изпълняемост. Разпореждането по допускането има значението на решение, постановено в исков процес, макар и самото производство да не е исково.

Независимо обаче дали става дума за решение, постановено в рамките на Европейския съюз или извън него, по инициатива на заинтересованата страна актът по допускане изпълнението на първоинстанционния български съд, (бил той решение или разпореждане), може да се обжалва пред Софийския апелативен съд. Решението на Софийския апелативен съд, от своя страна, подлежи на евентуално обжалване пред Върховния касационен съд. И в двата случая актовете на първоинстанционния български съд не подлежат на предварително изпълнение, а

производствата по обжалване остават състезателни. Обжалването обаче отново не дава възможност за преразглеждане на спора по същество, а само за една по-прецизна проверка, с участието и на двете страни по спора, относно наличието на коментираните по-горе изчерпателно установени условия за изпълняемост.

Заклучение

Видно от горното при сегашната нормативна уредба, се създава възможност решение, постановено в друга държава-членка на Европейския съюз да стане изпълняемо в България след едно несъстезателно производство, без първоинстанционният български съд да може да повдига по свой почин някое от основанията за неизпълняемост. Разпореждането по допускането се постановява след чисто формална документална проверка, което при липса на обжалване би могло да доведе до много по-бързо и ефективно приключване на процеса. С оглед на това изглежда разумно чуждестранни лица, които потенциално биха могли да търсят изпълнение в България, да се насочат към избор (бил той и неизключителен) на съдилища на държави-членки на Европейския съюз. Разбира се, всеки избор на юрисдикция изисква анализ на конкретните обстоятелства и горното заключение не би могло да бъде универсално приложимо.

Съдържанието на статията не представлява правно становище или правен съвет. Авторът и "Борислав Боянов & Ко." няма да носят отговорност за предприемането на специфични действия, основаващи се на съдържанието ѝ. За предприемането на конкретни действия следва да се потърси конкретен правен съвет.